

PORIN KRISTILLISEN PÄIVÄKOTI ANKKURIN ESIOPETUSSUUNNITELMA

Luku 5

Hyväksytty johtokunnassa 22.8.2022

SISÄLLYSLUETTELO

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki	3
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	3
5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana	7
5.3 Yleinen tuki	9
5.4 Tehostettu tuki	10
5.4.1 Pedagoginen arvio	11
5.4.2. Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	13
5.4.3 Tehostettu tuki Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa.....	14
5.5 Erityinen tuki	15
5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	23

5. LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKEA

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta esiopetukseen paremmin sopivaa nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Esiopetussuunnitelmamme tässä luvussa on lainattu osin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä, sillä paljolti kasvun ja oppimisen tuen käytänteitä on määritelty jo siellä. Olemme täydentäneet tekstiä paikallisin lisäyksin. Kasvun ja oppimisen tuki ja lukuun 6 sisältyvä oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden.

5.1 TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikki lapset saavat onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Näin tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään. Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistyminen lapsille näkyväksi.

Kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Huomiota kiinnitetään erityisesti esteettömyyteen, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Opettajien, erityisopettajien, esiopetuksen muun henkilöstön sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö lasten tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetuksen, lapsen aiemman varhaiskasvatuksen, neuvolan ja huoltajien yhteistyöllä turvataan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista hyödynnetään esiopetuksessa.

Tuen tarvetta arvioitaessa ensimmäiseksi tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

Tuki annetaan lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu välttämättä edellytä lapsen siirtämistä toiseen ryhmään tai yksikköön. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen kasvun ja oppimisen tukeen liittyvissä asioissa.

On tärkeää, että tieto lapsen tuen tarpeesta ja esiopetuksen aikana saamasta tuesta siirtyy myös perusopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvista tiedon siirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa lapsen kasvua, oppimista sekä kiinnostuksen kohteita seurataan koko esiopetusvuoden ajan. Seuraaminen tapahtuu havainnoimalla lasta leikeissä ja tehtäviä tehtäessä sekä lapsen muuta toimintaa tarkkailemalla. Esiopettajalla on vastuu siitä, että esiopetusryhmässä jokaisen lapsen lähtökohdat ja tarpeet tulevat huomioiduksi. Tukea annetaan yksilöllisesti kunkin oppimisedellytykset ja –haasteet huomioiden ja yhteisöllisesti koko esiopetusryhmää tukien. Jokaisen lapsen tulee saada oppia omalla tasollaan.

Lämmin, kannustava ilmapiiri ja huolenpito edistävät lapsen kasvua ja oppimista. Lasta autetaan löytämään omat vahvuutensa; jokainen on taitava jossakin asiassa, se antaa voimavaroja myös haasteellisempiin tehtäviin. Oppimisen ilon ja myönteisen minäkuvan tukeminen on oleellista. Opettajan tulee huomioida ryhmän sisäinen vuorovaikutus, sillä vertaisryhmän tuki ja yhdessä tekeminen antavat lapsille paljon mahdollisuuksia oppia toinen toisiltaan.

Erilaiset oppimistavat otetaan huomioon, ja opetus järjestetäänkin käsiteltävään teemaan soveltuen mahdollisimman monia aisteja hyödyntäen, jotta erilaiset oppijat voivat saada omaa oppimistyyliään tukevaa opetusta. Kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä muuntelemalla. Esiopetuksen fyysinen ympäristö mahdollistaa hyvin ryhmän jakamisen ja yhteistyön myös alkuopetuksen luokkien kanssa, jolloin voidaan hyödyntää esimerkiksi

erilaisissa lukemaan oppimisen vaiheissa olevien lasten yhdessä oppimista. Oppimisympäristö luodaan sellaiseksi, että se antaa monipuolisia mahdollisuuksia uuden oppimiseen.

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Kasvun ja oppimisen tuella pyritään edistämään lasten toimintaympäristön turvallisuutta ja terveellisyttä, sekä välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuurista esiopetuksessamme. Turvallinen ilmapiiri edesauttaa lasten kasvua ja oppimista. Ohjaamme lapsia rohkeaseen vuorovaikutukseen ja pyrimme ennaltaehkäisemään kiusaamista vahvistamalla jokaisen lapsen ryhmään kuulumisen kokemusta.

Jotta lasten tuen tarpeet voitaisiin mahdollisimman pian havaita ja antaa tuki oikea-aikaisesti, on tärkeää, että esiopettaja havainnoi ja arvioi jatkuvasti oppimisympäristöä ja lasten kehitystä, oppimista ja tuen tarpeita yhdessä muun esiopetushenkilöstön kanssa. Kun huoli lapsen oppimisesta tai kehityksestä herää, keskustelee esiopettaja tilanteesta huoltajien kanssa ja tarvittaessa konsultoi tarvittavia asiantuntijoita. Lapsen omien oppimiseen ja kasvuun liittyvien ajatusten kuuleminen ja huomioon ottaminen on tärkeää. Huoli yleisen tuen riittämättömyydestä voi nousta myös esimerkiksi huoltajilla tai erityisopettajalla tai muulla lapsen kanssa työskentelevällä asiantuntijalla. Lapsen oppimista ja kasvua tuetaan yhdessä huoltajien kanssa, pyrkien löytämään esiopetuksen ja kodin välille toimivia yhteisiä käytäntöjä. Ryhmiä voidaan muunnella, ohjausvastuuta jakaa ja näin ottaa jokaisen työntekijän vahvuudet käyttöön lapsen parhaaksi.

Jos oppilaalla havaitaan hankaluuksia oppimisessa, kiinnitetään huomiota oppimisympäristöön, työtapoihin ja opetusjärjestelyihin sekä tarkastetaan yleisen tuen toimivuus tai tarve. Tarvittaessa kartoitetaan oppilashuollollisen tuen tarve. Tällöin esiopettaja ottaa yhteyttä lapsen neuvolaan, perheneuvolaan tai muuhun asiantuntijatahoon sen mukaan kuin lapsen tilanne edellyttää. Esiopettaja kutsuu koolle tarvittaessa yksilökohtaisen oppilashuollon asiantuntijaryhmän. Periaatteena on antaa tukea varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksien syntymistä tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen oma motivaatio ja kodin tuki ovat avainasemassa lapsen oppimisessa.

Esiopettaja tekee yhteistyötä Porin Kristillisen koulun erityisopettajan ja muiden kulloinkin tarvittavien tahojen, kuten Porin kaupungin neuvoloiden, puheterapeuttien, perheneuvolan ja koulupsykologin kanssa. Tukea tarvitsevan lapsen perhe ohjataan hakeutumaan tarvittaessa Porin kaupungin palveluiden piiriin ja myös esiopetuksen henkilöstö voi ottaa tarvittavaan tahoon yhteyttä. Kartoitamme mahdollisuuksien mukaan lapsen tuen tarpeita huoltajilta tai huoltajan luvalla mahdollisen aiemman hoitopaikan henkilöstöltä jo ennen esiopetusryhmän oppilasvalintoja tuen tarpeiden määrittämiseksi.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi, arviointi tuen aikana sekä seuranta Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Havainnoinnin ohella esiopettaja kartoittaa syksyllä kaikkien lasten perusvalmiuksia muun muassa erilaisten kielellisiin ja matemaattisiin taitoihin liittyvien yksilötehtävien avulla, jotta kunkin lapsen mahdolliset kasvuun ja oppimiseen liittyvät yksilölliset tuen tarpeet voitaisiin tunnistaa. Kartoituksia tehdään yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Esiopetushenkilöstö suunnittelee opetusta ja yleistä tukea kartoituksista saatujen tietojen ja muiden huomioiden pohjalta, yhteistyössä huoltajien kanssa. Esiopetusvuoden aikana päivittäisen havainnoinnin lisäksi tuen vaikuttavuutta arvioidaan muun muassa tekemällä vastaavia tehtäviä uudelleen. Tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten kohdalla sovitaan tuen toteutuksesta, seurannasta ja tavoitteiden toteutumisen arvioinnista tarkempi aikataulu, sen mukaan kuin tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen edellyttää. Yleisessä tuessa oppimissuunnitelma laaditaan syksyllä lokakuun loppuun mennessä ja tarkistetaan ainakin kerran lukuvuoden aikana. Tehostetun tuen aikana oppimissuunnitelma tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa, mutta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Erityisen tuen HOJKS tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana, mutta myös aina tuen tarpeen muuttuessa. Tarvittavista kouluvalmiuden arvioinneista vastaa koulupsykologi.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako esiopetuksesta vastaavan hallinnon sisällä sekä muiden hallintokuntien kanssa

Päiväkodin johtaja vastaa tuen järjestämisestä ja esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteisten resurssien koordinoinnista. Esiopettaja vastaa yhteistyössä muun esiopetushenkilöstön kanssa tuen tarpeen arvioinnista, toteutuksesta ja seurannasta. Vastuu huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja yhteydenpidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä huoltajien kanssa on esiopetuksen henkilöstöllä. Tuen tarpeen suunnittelussa, toteutuksessa ja vaikutusten arvioinnissa on mukana myös päiväkodin johtaja ja moniammatillinen asiantuntijaryhmä sillä kokoonpanolla kuin lapsen tilanne edellyttää. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen esiopettajan koolle kutsumassa moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä. Esiopettaja päivittää lapsen oppimissuunnitelman vastaamaan annettavaa tukea.

5.2 YHTEISTYÖ HUOLTAJAN KANSSA TUEN AIKANA

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun lapsella on tuen tarvetta, huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Esiopetuksen henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Kaikille

huoltajille on hyvä kertoa tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Lapset osallistuvat yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, heille sopivalla tavalla.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajien on hyvä tietää, että he tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja oppimisen tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso luku 6 Oppilashuolto).

Porin Kristillisen koulun esiopettaja käy huoltajien kanssa henkilökohtaiset keskustelut lapsen esiopetuksen sujumisesta, tarpeista ja tavoitteista esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalta syys- ja kevätlukukauden aikana sekä lisäksi tarvittaessa pitkin vuotta, etenkin jos lapsella on tehostetun tai erityisen tuen tarvetta. Keskusteluissa voi olla mukana erikseen sovitusti myös esimerkiksi koulun erityisopettaja tai tarvittaessa tulevan koulun opettaja tai rehtori, jotta voitaisiin turvata mahdollisimman hyvä koulun aloitus. Huoltajien kanssa keskustellaan aina kun suunnitellaan lapsen tarvitsemaa tukea ja siihen liittyviä järjestelyjä. Vuoropuhelu huoltajien kanssa lapsen esiopetuksesta sekä sen tavoitteista ja tuen mahdollisuuksista on jatkuvaa, toteutuen mm. päivittäisissä kohtaamisissa, puhelimitse ja sovituisissa tapaamisissa. Myös lapsen kanssa keskustellaan hänen oppimisestaan ja kokemuksistaan esiopetuksessa. Lapset voivat osallistua yhteistyöhön ikänsä edellyttämällä tavalla, kuten olemalla keskusteluissa mukana soveltuvin osin.

Huoltajat ovat lastensa ensisijaisia kasvattajia ja heidän oman lapsen tuntemusta arvostetaan. Lapsen ehyen arjen ja kasvun turvaamiseksi on tärkeää keskusteluin ja avoimella yhteistyöllä luoda esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien välille luottamuksellinen vuorovaikutus ja yhteistyö. Kodin ja esiopetuksen yhteistyön tavoitteena on luoda eheyttä lapsen kokemusmaailmaan siten, että lapsi oppijana ja oman elämänsä toimijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Yhteistyössä yhdistyy lapselle kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset: huoltajien omaa lastaan koskeva ja henkilöstön ammatillinen asiantuntemus.

Yhteistyössä otetaan huomioon erilaiset perheet, ja hyvä yhteistyö edellyttääkin eri osapuolten keskinäistä kunnioitusta, luottamusta ja avoimuutta. Tiivis yhteistyö ja yhdessä sovitut toimintatavat tuovat lapselle turvallisuutta ja edesauttavat myös oppimista ja viihtyvyyttä esiopetuksessa.

Esiopetusvuoden päättyessä, ja tarvittaessa jo koulujen oppilashaun aikaan, keskustellaan huoltajien kanssa lapsen kouluun siirtymisestä. Ennen oppilashakuja huoltajille kerrotaan havaituista lapsen tarpeista ja pohditaan, mikä koulu Porissa voisi vastata niihin lapsen edun mukaisesti.

5.3 YLEINEN TUKI

Laadukas esiopetus on perusta lapsen kasvulle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi erilaisilla työtavoilla ja pedagogisilla menetelmillä, ryhmiä joustavasti muuntelemalla sekä opettajien keskinäisellä ja muun henkilöstön yhteistyöllä. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen lapsen tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään esiopetuksen opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Huoltajan ja lapsen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana lapsen tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa soveltuvia materiaaleja ja välineitä, esiopetukseen soveltuvia opetusohjelmia ja osa-aikaista erityisopetusta. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää yleisen tuen aikana.

Yleinen tuki Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Esiopettaja laatii jokaiselle lapselle esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteistyössä esiopetusryhmän muun henkilöstön, huoltajien ja lapsen kanssa. Siihen kirjataan mm. lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan, lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, sekä lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet ja keskeiset havainnot.

Esiopettaja on vastuussa suunnitelman tarkistamisesta, tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja suunnitelman toteutumisen seuraamisesta. Oppimissuunnitelman tavoitteet ohjaavat osaltaan henkilöstöä heidän suunnitellessaan lapsen yksilöllisten tarpeiden yleistä tukea. Yleinen tuki rakennetaan lapsikohtaisesti ja sitä muutetaan joustavasti lapsen kokonaistilanteen vaatimalla tavalla yhteistyössä huoltajien, lapsen ja erityisopettajan kanssa. Yleinen tuki voidaan rakentaa myös ryhmäkohtaisesti, jolloin tuen muodot ovat enemmänkin yhteisöllisiä ratkaisuja. Yleisessä tuessa huomioidaan lasten henkilökohtaiset oppimiseen vaikuttavat ominaisuudet sekä kehityksen eri vaiheista ja erilaisesta kehitysnopeudesta johtuvat erot.

Tuen tarpeiden kartoittamisessa ja tuen antamisessa päiväkotiki Ankkuri tekee yhteistyötä myös Porin Kristillisen koulun erityisopettajan kanssa. Tärkeää se on etenkin kouluun siirtymisen nivelvaiheessa. Huoltajat vievät allekirjoitetun oppimissuunnitelman tulevalle opettajalle kouluun tutustumispäivänä. Esiopettaja pitää huoltajien suostumuksella tiedonsiirtopalaverin alkuopettajan kanssa, mutta ilman huoltajien suostumustakin esiopettajalla on oikeus ja velvollisuus antaa opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot tulevaan kouluun.

Yleistä tukea annettaessa käytettäviä tukimuotoja ovat:

- Tehtävien eriyttäminen
- osa-aikainen erityisopetus: Lapsi voi saada tukea muun muassa kielellisten ja matemaattisten taitojen oppimiseen. Osa-aikaisessa erityisopetuksessa voidaan keskittyä myös hahmottamisvaikeuksiin.
- oppimisympäristön järjestäminen; istumapaikat, ärsykkeiden karsiminen
- Joustava ryhmittely
- Ohjeiden selkiyttäminen esim. kuvien avulla
- yksilöllinen ohjaus tehtävissä, leikeissä ja arjen tilanteissa
- Ohjaus- ja tukipalvelut
- Apuvälineet
- Oppimissuunnitelma

Esiopettaja vastaa tuen tarpeiden kartoittamisesta, tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Heitä ovat

- esiopetuksen muu henkilöstö
- huoltajat
- Ryhmän avustava henkilökunta
- Erityisopettaja: osa-aikainen erityisopetus
- Oppilashuollon henkilöstö: ohjataan lapsi tarvittaessa oppilashuollon tuen piiriin

5.4 TEHOSTETTU TUKI

Lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lapsi

tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Opettaja antaa palautetta lapselle ja huoltajalle lapsen edistymisestä sekä kuuntelee ja ottaa huomioon heidän näkemyksensä asiasta. Opettaja seuraa lapsen oppimista ja hyvinvointia säännöllisesti yhteistyössä huoltajan kanssa tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä lasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti esiopetuksen loppuun saakka. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen.

5.4.1 PEDAGOGINEN ARVIO

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opettaja tai opettajat laativat yhdessä kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Porin kristillisen koulun esiopetus noudattaa Porin kaupungin linjausta, että mikäli lapsella on jo ennen esiopetusta laadittu toiminta- tai kuntoutussuunnitelma, sen perusteella voidaan laatia yhdessä huoltajien kanssa jo esiopetusta edeltävänä keväänä pedagoginen arvio ja aloittaa esiopetus tehostettua tukea antamalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsittelyyn ei tarvita huoltajan suostumusta. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

5.4.2. OPPIMISSUUNNITELMA TEHOSTETUN TUEN AIKANA

Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on hyväksyttävyn opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata lapsen edellytykset saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina lapsen tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava osa-aikainen erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- esiopetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

5.4.3 TEHOSTETTU TUKI PORIN KRISTILLISEN KOULUN ESIOPETUKSESSA

Tehostetussa tuessa käytetään edelleen samoja tukimuotoja kuin yleisessä tuessa, mutta tuki on nyt intensiivisempää, tuen vaikuttavuutta arvioidaan tehostetummin ja osa-aikaista erityisopetusta lisätään. Lapsen ohjaus on yksilöllisempää ja yhteistyö huoltajien kanssa tiiviimpää kuin yleisen tuen aikana. Lapsen oppimisesta on ensisijaisesti vastuussa esiopettaja, ja oikean tuen järjestäminen, vaikuttavuuden arviointi ja tuen tarpeen uudelleen arviointi edellyttääkin esiopettajalta jatkuvaa arviointia lapsen edistymisestä ja annetun tuen vaikutuksista. Oppimisen tuen onnistumisen kannalta kuitenkin jokaisella lapsen kanssa työskentelevällä on vastuunsa oppimissuunnitelman edistämässä. Huoltajat ovat mukana tuen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin prosessissa, sekä lapsi ikätasolleen soveltuvalla tavalla. Lapsi voi tuoda ajatuksiaan ja toiveitaan keskustelun lisäksi ilmi myös esimerkiksi piirtäen tai itse kirjoittaen, jos jo osaa.

Porin kaupungin kanssa keskeisiä yhteistyötahoja tuen kartoituksessa ja valmistelussa ovat perheneuvolapalvelut, koulupsykologin kautta toteutettavat mahdolliset yksilölliset kouluvalmiuden arvioinnit, perhe- ja lastenneuvolan asiantuntijoiden konsultointi erityistilanteissa sekä moniammatillinen yhteistyö lapsen tukipäätösten valmistelussa. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen on käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä (esiopettaja, päiväkodin johtaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja, koulupsykologi). Tehostetun tuen aikana korostuu yhteistyö huoltajien kanssa ja erityisopettajan antama tuki sekä lapsen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien ryhmittelyjen merkitys. Tehostettua tukea ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti, vähintään kerran vuoden aikana ja aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tällöin lapsen huoltajien kanssa keskustellaan ja arvioidaan annetun tuen vaikutusta. Sitä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja lapsen oppimisen edistymiseen. Oppimissuunnitelman laatimisesta ja tuen antamisesta vastaa esiopettaja, ja se tehdään yhteistyössä

huoltajien, erityisopettajan ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan myös lapsen kanssa.

Jos lapsi saa tehostettua tukea, järjestetään ennen kouluun siirtymistä yhteistyöpalaveri lapsen vanhempien, koulun opettajan, erityisopettajan tai rehtorin sekä esiopettajan ja esiopetusryhmän kanssa työskennelleen erityisopettajan kanssa. Tehostettuun tukeen liittyvät asiakirjat lausuntoineen luovutetaan kouluun kyseisessä tilaisuudessa.

Arvioitaessa tehostetun tuen tarvetta uudelleen, voidaan päättää myös siirtymisestä takaisin yleisen tuen piiriin. Asian käsittelyssä noudatetaan samanlaista menettelyä kuin siirryttäessä yleisen tuen piiristä tehostetun tuen piiriin. Mikäli oppimissuunnitelmaa päivitetessä todetaan, ettei tehostettu tuki riitä, aloittaa päiväkodin johtaja pedagogisen selvityksen kokoamisen erityisen tuen päätöksen perustaksi.

Tehostetun tuen piiriin ottamiseen ja siirtymiseen liittyvä päätöksenteko ja vastuut vaiheittain:

1. Aloitteen tekeminen

- Aloitteen tehostetun tuen käynnistämiseksi voi tehdä esiopettaja, huoltajat tai muut kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat.

2. Pedagoginen arvio

- tehostetun tuen käynnistämisen valmisteluun liittyen esiopettaja laatii lapselle pedagogisen arvion
- Tarvittaessa lapselle pyydetään lääketieteellinen tai sosiaalinen lausunto
- Pedagogisen arvion laatimisen yhteydessä esiopettaja keskustelee lapsen kanssa ja varaa huoltajille mahdollisuuden keskustella arviosta

3. Pedagogisen arvion käsittely moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä; päätös tuen aloittamisesta ja järjestämisestä ja tarvittaessa palaaminen yleisen tuen piiriin

- Esiopettajan laatima pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, joka tekee siihen tarpeelliseksi katsomansa lisäykset ja muutokset. Ryhmän kutsuu koolle esiopettaja.
- Huoltajille varataan mahdollisuus osallistua pedagogisen arvion käsittelyyn.

5.5 ERITYINEN TUKI

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja

oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Myös erityistä tukea saavan lapsen on saatava kokea onnistumisen ja oppimisen iloa. Näin vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan. Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen esi- tai perusopetuksen alkamista. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja lapsen saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että erityisen tuen toteuttamisessa on käytettävissä erityispedagogista osaamista.

Sellaiselle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan lapsen oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla lapsella on oikeus myös muuhun esiopetuksen tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä esiopetuksen järjestäjän on tehtävä lapsesta pedagoginen selvitys. Päiväkodin johtajalle toimitetaan

- lapsen esiopetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallinen selvitys lapsen oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty kirjallinen selvitys lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella päiväkodin johtaja tekee arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista

- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi esiopetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava lasta ja huoltajaa. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen esiopetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät yleensä pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Perusopetuslain mukaan erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistaminen esiopetuksen aikana tarkoittaa yleensä jonkin erityisen tuen päätöksessä määrätyn asian muuttamista. Tällaisia ovat esimerkiksi muutos avustajapalvelussa tai erityisissä apuvälineissä. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapselle ryhdytään antamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa erityisessä tuessa lapselle tarjotaan esiopetuksessa kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista jatkuvaa kasvun ja oppimisen tukea. Yksilöllisesti suunnitellun tuen tarkoituksena on edistää lapsen oppimisedellytyksiä ja vahvistaa hänen itsetuntoaan. Sopivasti mitoitettut haasteet, onnistumisen kokemukset ja osallisuus ryhmässä tukevat lapsen kehitystä.

Ennen erityisen tuen päätöstä lapselle laaditaan pedagoginen selvitys, jonka kokoamisesta vastaa päiväkodin johtaja. Pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, jonka jälkeen erityistä tukea koskevan aloituspäätöksen ja myöhemmin mahdollisen erityisen tuen lopettamisen päätöksen tekee päiväkodin johtaja. Tuen tarpeesta riippuen neuvottelemme vanhempien ja asiaa hoitavien yhteistyötahojen kanssa tarvittavan tuen saamisesta päiväkotikiin. Mikäli lapsen tarvitsemaa erityistä tukea ei voida tarjota päiväkotikiin, erityistä tukea tarvitsevat lapset ohjataan tuen tarvetta vastaavien Porin kaupungin tarjoamien palveluiden ja tukitoimien piiriin, sillä se on tällöin lapsen etu.

Jos lapselle annetaan erityistä tukea, järjestetään ennen kouluun siirtymistä yhteistyöpalaveri lapsen vanhempien, koulun opettajan, erityisopettajan tai rehtorin sekä esiopettajan ja esiopetusryhmän kanssa työskennelleen erityisopettajan kanssa. Erityiseen tukeen liittyvät asiakirjat lausuntoineen annetaan kouluun kyseisessä tilaisuudessa.

Erytyisen tuen keinoja esiopetuksessamme ovat yleisen ja tehostetun tuen keinojen lisäksi

- Osa-aikainen erityisopetus, joka on intensiivisempää kuin tehostetun tuen aikana
- Yksilöllistetyt tavoitteet, jossa voidaan poiketa yleisestä esiopetussuunnitelmasta
- Henkilökohtaiset opetusjärjestelyt toteutetaan tapauskohtaisesti (esim. oppimisympäristön, - materiaalien ja opetusmenetelmien yksilöllistäminen lapsen tarpeiden mukaisesti)
- Henkilökohtaiset avustamispalvelut järjestetään tarvittaessa (pätetään erityisen tuen päätöksen tekemisen yhteydessä)

Huoltajan ja lapsen kuuleminen

Ennen kuin tehdään päätös lapsen siirtämisestä erityisen tuen piiriin, järjestetään oppilashuoltohenkilöstön kanssa moniammatillinen yhteistyöpalaveri, jossa erityisen tuen tarpeesta keskustellaan lapsen ja hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa kanssa ja heitä kuullaan. Lapsen ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus, esimerkiksi keskustelu erityisen tuen päätöksen tekemisestä tai tarkistamisesta. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta, sekä selvittää, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään lapselle ja huoltajalle ymmärrettävästi, ja lapselle hänen ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Halutessaan huoltaja voi käyttää avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä on mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, esimerkiksi pedagogiseen selvitykseen, ja muihin tietoihin. Perehtymiseen varataan riittävästi aikaa. Kuulemistilaisuudesta tehdään muistio, joka allekirjoitetaan samalla.

Tiedoksianto kuulemistilaisuudesta lähetetään ensisijaisesti tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Selkeintä on, että kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Jos tiedoksianto tehdään henkilökohtaisesti luovuttaen, tulee huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Puhelimitse esitetty tiedoksianto ei ole todisteellinen. Jos huoltaja ei saavu kuulemistilaisuuteen, huoltajalle on tarpeen tarjota toinen mahdollisuus.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai ei haluaisi tulla kuulluksi. Kuulemistilaisuudessa koetetaan löytää yhteisymmärrys lapsen ja huoltajan kanssa, mutta moniammatillisen oppilashuoltoryhmän käsiteltyä lapsen asian on opetuksen järjestäjällä oikeus ja myös velvollisuus tehdä päätös lapsen edun mukaisesti, vaikka vastoin huoltajan tahtoa. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta olisi saatava suostumus menettelyyn.

Jos päätös tehdään huoltajan tahdon vastaisesti, kysymyksessä on kuntalain 14 §:ssä mainittu hallinnollisen pakon käyttäminen. Päätöstä ei voi tällöin tehdä yksittäinen viranhaltija, vaan se on tehtävä monijäsenisessä toimielimessä, esimerkiksi lautakunnassa tai johtokunnassa. Tällaisessa tilanteessa päätöksen tekee Porin kristillisen koulun kannatusyhdistys ry:n johtokunta. Jos huoltaja vastustaa jotakin erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä määrättävää asiaa, mutta ei koko erityisen tuen päätöstä, ei sellaisessa tapauksessa vielä sovelleta edellä mainittua Kuntalain säännöstä. Lähtökohtana on aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Eriyistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi lapselle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta.

Eriyistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Lapsen opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Eriyistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten tiedolliset, sosiaaliset, motoriset, kielelliset ja emotionaaliset tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

- kuvaus lapsen esiopetuksen kuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen seuranta ja arviointi

- lapsen ja huoltajan kanssa yhdessä tehtävä arvio lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kokonaistilanteesta
- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Erityisen tuen piiriin ottamiseen ja siirtämiseen liittyvä päätöksenteko vaiheittain:

1) Aloitteen tekeminen

- Aloitteen erityisen tuen piiriin ottamisesta ja siirtämisestä voivat tehdä esiopettaja, huoltajat tai muut kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat
-

2) Pedagoginen selvitys

- Päiväkodin johtaja kokoaa pedagogisen selvityksen
- Lapsen esiopettaja laatii selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä. Selvityksen laadintaan liittyen hän keskustelee lapsen kanssa sekä järjestää huoltajille mahdollisuuden keskustella asiasta
- Moniammatillinen asiantuntijaryhmä laatii selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta
- Tarvittaessa päiväkodin johtaja hankkii päätöksen valmistelemiseksi muita lausuntoja, kuten psykologisen tai lääketieteellisen lausunnon tai vastaavan sosiaalisen selvityksen. Huoltajan luvalla hyödynnetään lapsen muita mahdollisia suunnitelmia, kuten kuntoutussuunnitelmaa tai varhaiskasvatussuunnitelmaa.

3) Päätös erityisen tuen aloittamisesta

- Päiväkodin johtaja kutsuu koolle moniammatillisen yhteistyöpalaverin, jossa lapsen ja hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa kanssa keskustellaan erityisen tuen tarpeesta ja heitä kuullaan
- Päiväkodin johtaja tekee viranhaltijapäätöksen lapsen ottamisesta tai siirtämisestä erityisen tuen piiriin. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin. Päätökseen liitetään valitusosoitus.

4) HOJKS:n laatiminen

- Esiopettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan kanssa lapselle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS). Laadinnan yhteydessä keskustellaan lapsen kanssa ja huoltajille varataan mahdollisuus keskustella suunnitelmaan liittyvistä asioista. HOJKS laaditaan viipymättä, kun erityisen tuen päätös on tehty.

5) Erityisen tuen uudelleen arvioiminen

- Erityisen tuen tarvetta arvioidaan tarvittaessa, mutta viimeistään perusopetuksen alkaessa.
- Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, päiväkodin johtaja tekee päätöksen erityisen tuen lopettamisesta moniammatillisen asiantuntijaryhmän käsittelyn perusteella. Tällöin lapselle annetaan tehostettua tukea.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset tarvitsevat usein sellaisia erityisiä tukitoimia, joita Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa ei ole mahdollista tarjota. Tästä syystä kyseisten lasten esiopetus järjestetään kunnallisessa päiväkodissa.

Porin kaupungissa lähtökohtana on, että lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa sille osoitetussa esiopetusryhmässä ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen. Päätöksen oikeudesta pidennettyyn oppivelvollisuuteen tekee Porin kaupungilla sivistysjohtaja.

5.6 PERUSOPETUSLAISSA SÄÄDETYT TUKIMUODOT

Osa-aikainen erityisopetus

Lapsella, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun esiopetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on

vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista esiopetuksessa tiedotetaan kaikille huoltajille. Sen toteuttamista suunnitellaan ja sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään lapsen saamaan muuhun opetukseen.

Porin kristillisen koulun esiopetusryhmässä yleisen tuen aikana konsultatiivinen yhteistyö esiopettajan ja koulun erityisopettajan kanssa on ensisijaista. Yleisen tuen vaiheessa erityisopettaja käy tutustumassa esiopetusryhmään ja havainnoi lasten oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja yhdessä esiopetushenkilöstön kanssa. Seuranta on tärkeää, jotta lapsen mahdollinen riski oppimisvaikeuksiin tunnistetaan varhain ja tarvittava oppimisvalmiuksien vahvistaminen voidaan käynnistää jo esiopetuksen aikana.

Tuen tarpeen lisääntyessä vahvistetaan samanaikaisopetusta ja pienryhmäohjausta. Tehostetun tuen vaiheessa erityisopettaja seuraa lapsen oppimisvalmiuksien kehittymistä yleisen tuen vaiheen käytäntöjä tiiviimmin ja osallistuu lapsen oppimisvalmiuksien tukemisen ohjaamiseen aktiivisesti.

Eryyisen tuen piiriin kuuluvilla lapsilla osa-aikaista erityisopetusta annetaan säännöllisesti, yleensä yksilö- tai parityöskentelynä. Lapsikohtaisissa asioissa esiopettaja ja erityisopettaja keskustelevat huoltajien kanssa tarvittavista opetusjärjestelyistä ottaen huomioon myös lapsen näkökulman, hänen ajatuksensa ja kokemuksensa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tuomasta tuesta kerrotaan huoltajille syksyn vanhempainillassa ja tarkemmin keskustellen niiden lasten huoltajien kanssa, joita kyseinen tuki koskee.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä.

Lapselle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien lasten kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää

viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten lasten kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Lapsen kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea lasta kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antama tuki edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai opetusryhmälle. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee lasta päivittäisissä tilanteissa ja tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa esiopetuksen muun henkilöstön kanssa.

Eriyisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Lapsen kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat lasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota esiopetusyksikön omalla henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten lapsille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Tulkkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut opetuspalvelut ja apuvälineet Porin Kristillisessä koulussa

Esiopetushenkilöstö voi käyttää työssään esimerkiksi tukiviittomia tai vuorovaikutusta tukevia kuvia kommunikaation tukena, jotta lapsi voisi täysipainoisesti osallistua esiopetukseen tasavertaisessa vuorovaikutuksessa ja mahdollisimman itsenäisesti. Avustajan tuki voidaan osoittaa yksittäiselle lapselle tai koko lapsiryhmälle. Päiväkodin johtaja päättää tulkkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon moniammatillisen henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa.

Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Lapsen etua ja hänen kehitystään ja oppimistaan tukevia ratkaisuja kartoitettaessa otetaan huomioon Porin kaupungin muut esiopetuspalvelut, joista perhe voi hakea paikkaa, ellei tukitoimia saada Päiväkoti Ankkuriin. Perheiden hakiessa esiopetuspaikkaa Päiväkoti Ankkuriin, pyritään tehostetun ja erityisen tuen tarvetta kartoittamaan vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa, jotta turhilta siirtymiltä välttyttäisiin.